

Китоби Дониёл — саду ҳафтоду ҳаштум

Мувозинатҳои нубувватӣ: Ошкор шудани Дониёл 11 дар рӯзҳои охир

Jeff Pippenger

2024-04-08

Оятҳои шонздаҳум то нуздаҳуми боби ёздаҳуми китоби Дониёл таърихеро ифода мекунанд, ки аз замони қонуни якшанбеи ба қарибӣ қоришаванда дар Иёлоти Муттаҳида оғоз ёфта, то вақте ки Микоил бармехезад ва муҳлати имтиҳони инсонӣ ба анҷом мерасад, идома меёбад. Аз ин рӯ, онҳо ҳамчунин таърихи ояти чихилу якум то ояти чихилу панҷуми ҳамон бобро ифода мекунанд.

Вале касе ки ба муқобили ӯ меояд, мувофиқи хости худ амал хоҳад кард, ва ҳеҷ кас пеши ӯ истода натавонад; ва ӯ дар замини ҷалол хоҳад истод, ки ба дасти ӯ нобуд хоҳад шуд. Ӯ ҳамчунин рӯи худро хоҳад ниҳод, то бо қуввати тамоми подшоҳии худ дохил шавад, ва росткорон бо ӯ; ва чунин хоҳад кард: ва ба ӯ духтари занонро хоҳад дод, то вайро фосид созад; вале вай бар қониби ӯ нахоҳад истод ва аз он ӯ нахоҳад буд. Баъд аз ин рӯи худро сӯи қазираҳо хоҳад гардонд ва бисёреро хоҳад гирифт; аммо сарваре аз қониби худ ӯ нанги аз қониби вай овардашударо боз хоҳад дошт; бе он ки нанги худ ӯ бар қой монад, онро бар сари худ вай хоҳад гардонид. Он гоҳ рӯи худро сӯи қалъаи замини худ хоҳад гардонд; вале пешпо хӯрда, хоҳад афтод, ва ёфт нахоҳад шуд. Дониёл 11:16–19.

Вақте ки хоҳар Уайт ба иҷрои ниҳии боби ёздаҳуми китоби Дониёл муроҷиат кард, ӯ изҳор дошт, ки «бисёре аз таърихе, ки дар ин нубувват иҷро шудааст, такрор хоҳад шуд». Оятҳои чилуяк то чилупанҷ таърихи нубуввати ҳамин оятҳоро такрор мекунанд. Ин оятҳо замоне иҷро шуданд, ки Руми бутпараст назорати ҷаҳонро ба даст гирифт ва нахуст се минтақаи ҷуғрофиро тасхир намуд.

«Гарчанде Миср натавонист дар муқобили Антиохус, подшоҳи шимол, истодагӣ кунад, Антиохус низ натавонист дар муқобили румиён, ки акнун бар зидди ӯ меомаданд, истодагӣ наояд. Ҳеҷ подшоҳи дигар қодир набуд, ки ба ин қудрати рӯ ба афзоиш муқовимат кунад. Сурия фатҳ карда шуд ва ба империяи Рум ҳамроҳ гардид, вақте ки Помпей, дар соли 65 то м., Антиохуси Осиёро аз дороиҳои худ маҳрум сохт ва Сурияро ба як вилояти Рум табдил дод.»

Ҳамон қудрат инчунин мебоист дар Замини Муқаддас барпо гардад ва онро фуру барад. Рум дар соли 162 то милод ба воситаи иттиҳод бо қавми Худо — яҳудиён — пайванд ёфт, ки аз ҳамон сана дар тақвими нубувват қойгоҳи намоёнро ишғол мекунанд. Бо вучуди ин, он то соли 63 то милод ба воситаи фатҳи воқеӣ бар Яҳудия соҳибхитӣ ба даст наовард; ва он гоҳ ба тарзи зерин.

«Ҳангоми бозгашти Помпей аз лашкаркашиаш бар зидди Митридат, подшоҳи Понтус, ду рақиб — Ҳирқон ва Аристокл — барои тоҷи Яҳудо мубориза мебуданд. Даъвои онҳо ба назди Помпей оварда шуд, ва ӯ ба зудӣ ноинсофии иддаҳои Аристоклро

дарёфт, аммо мехост ҳалли ин қазияро то баъд аз лашкаркашии деринтизори худ ба Арабистон ба таъхир андозад, ваъда дода, ки пас аз он боз хоҳад гашт ва корҳои онҳоро ба тавре ки одилона ва шоиста намояд, ҳал хоҳад кард. Аристобул, ки эҳсосоти воқеии Помпейро дарёфта буд, шитобон ба Яҳудо баргашт, тобеони худро мусаллаҳ сохт ва барои дифои шадид омода гардид, бо азм бар он ки, ба ҳар хатаре, тоҷеро, ки пешбинӣ мекард ба дигаре воғузур хоҳад шуд, барои худ нигоҳ дорад. Помпей фирори аз наздик таъкиб намуд. Вақте ки ӯ ба Ерусалим наздик мешуд, Аристобул, ки аз рафтори худ ба тавба омадан оғоз карда буд, барои мулоқот бо ӯ берун омад ва кӯшиш кард корҳоро бо ваъдаи итоати комил ва маблағҳои зиёди пулӣ ба созиш оварад. Помпей, ин пешниҳодро пазируфта, Габинийро дар сари як даста сарбозон фиристод, то пулро қабул кунад. Аммо вақте ки он фармондеҳи олий ба Ерусалим расид, дарвозаҳоро бар рӯи худ баста ёфт ва аз болои деворҳо ба ӯ гуфтанд, ки шаҳр бар он созиш устувор нахоҳад монд.»

«Помпей, то ки ба ин гуна фиреб бечазо дучор нагардад, Аристобулсро, ки ӯро назди худ нигоҳ дошта буд, ба занҷирҳо баст ва дарҳол бо тамоми лашкараш ба зидди Ерусалим равона шуд. Ҳаводорони Аристобулус тарафдори дифоъ кардани шаҳр буданд; ҳаводорони Ҳирканус бошанд, тарафдори кушодани дарвозаҳо. Азбаски гурӯҳи охири аксариятро ташкил медоданд ва ғолиб омаданд, ба Помпей иҷозати вуруди озодона ба шаҳр дода шуд. Баъд аз он ҷонибдорони Аристобулус ба кӯҳи маъбад акиб нишастанд, бо азми комил, ки он маконро дифоъ кунанд, ҳамон гуна ки Помпей азм дошт онро тасхир намояд. Дар поёни се моҳ дар девор рахнае ба вучуд оварда шуд, ки барои ҳамла кофӣ буд, ва он макон бо дами шамшер гирифта шуд. Дар қатли ваҳшатноке, ки аз паси он омад, дувоздаҳ ҳазор нафар кушта шуданд. Таърихнигор мегӯяд, манзарае бисёр ҷонгудоз буд дидани коҳиноне, ки дар он вақт ба хизмати илоҳӣ машғул буданд, бо дасти ором ва қасди устувор кори маъмулии худро идома медоданд ва зоҳиран аз ошӯби ваҳшиёна беҳабар буданд, ҳарчанд дар гирду атрофашон дӯстонашон ба қатл дода мешуданд, ва ҳарчанд борҳо хуни худӣ онҳо бо хуни қурбонихояшон омехта мегардид.»

«Пас аз хотима бахшидан ба ҷанг, Помпей деворҳои Ерусалимро вайрон кард, ҷандин шаҳрро аз тобеияти Яҳудо ба тобеияти Сурия гузаронд ва бар яҳудиён хироч ҷорӣ намуд. Ҳамин тавр, бори нахуст Ерусалим бо роҳи истило ба дасти ҳамон қудрате супурда шуд, ки мебоист “замини ҷалол”-ро дар ҷанголаи оҳанини худ нигоҳ дорад, то он даме ки онро комилан нобуд созад.

«ОЯТИ 17. Ӯ ҳамчунин рӯи худро хоҳад ниҳод, то бо қуввати тамоми подшоҳии худ дохил шавад, ва росткорон бо ӯ; ва чунин хоҳад кард: ва ба вай духтари занонро хоҳад дод, то ӯро фосид гардонад; аммо вай бар ҷониби ӯ нахоҳад истод, ва аз онӣ ӯ нахоҳад буд».

«Епископ Ньютон барои ин оят хониши дигаре пешкаш мекунад, ки ба назар мерасад маъниро равшантар ифода менамояд, чунин: “Ӯ ҳамчунин рӯи худро хоҳад ниҳод, то бо зӯрӣ ба тамоми салтанат дохил шавад.” Ояти 16 моро то фатҳи Сурия ва Яҳудия аз ҷониби румиён расонд. Рум пештар Мақдуния ва Фракияро низ фатҳ карда буд. Акнун

Миср ҳама он чизе буд, ки аз “тамоми салтанати” Искандар боқӣ монда буд, ки ҳанӯз ба итоати қудрати Рум дароварда нашуда буд; ва ҳамин қудрат акнун рӯи худро ниҳод, то бо зӯрӣ ба он кишвар дохил шавад.»

Птолемей Авлет соли 51 то милод вафот кард. Ӯ тоҷу тахти подшоҳӣ ва салтанати Мисрро ба писару духтари калониаш, Птолемей ва Клеопатра, вогузошт. Дар васияти ӯ муқаррар шуда буд, ки онҳо бо ҳам издивоҷ кунанд ва муштарақан салтанат намоянд; ва азбаски онҳо ҷавон буданд, зери васояти румиён гузошта шуданд. Халқи Рум ин масъулиятро пазируфт ва Помпейро ҳамчун васии ворисони ҷавони Миср таъин кард.

«Пас аз чанде миёни Помпей ва Қайсар низоъе сар зад, ва ҷанги машҳури Фарсалия миёни ин ду сарлашкар ба вуқӯъ пайваст. Помпей, ки шикаст хӯрд, ба Миср гурехт. Қайсар дарҳол аз пайи ӯ ба он ҷо рафт; аммо пеш аз расидани ӯ, Помпейро Птолемей, ки Помпей ба васияти ӯ васӣ таъин гардида буд, ба хиёнат ба қатл расонд. Аз ин рӯ, Қайсар он таъйинотеро, ки ба Помпей супурда шуда буд, ҳамчун васии Птолемей ва Клеопатра бар ӯҳда гирифт. Ӯ Мисрро дар ошӯб аз ихтилофоти дохилӣ ёфт, зеро Птолемей ва Клеопатра нисбат ба якдигар душман шуда буданд ва ӯ аз саҳми худ дар ҳукумат маҳрум гардида буд. Бо вучуди ин, ӯ аз он худдорӣ накард, ки бо қувваи андаки худ — 800 савора ва 3200 пиёда — дар Искандария фуруд ояд, ба ин низоъ расидагӣ кунад ва тасвиия онро бар ӯҳда гирад. Азбаски ошӯбҳо рӯз ба рӯз меафзуданд, Қайсар дарёфт, ки қувваи андаки ӯ барои нигоҳ доштани мавқеи вай кофӣ нест; ва чун ба сабаби шамоли шимолӣ, ки дар он фасл мевазид, наметавонист Мисрро тарк кунад, ба Осиё фиристода, фармон дод, ки ҳамаи лашкарҳое, ки дар он сарзамин дар ихтиёр дошт, ҳар чи зудтар ба мадади ӯ биёянд.

«Ӯ бо тарзе бисёр мутақаббиро на фармон дод, ки Птолемей ва Клеопатра лашкарҳои худро пароканда созанд, барои ҳаллу фасли ихтилофоти худ ба ҳузури ӯ ҳозир шаванд ва ба қарори вай тан диҳанд. Азбаски Миср подшоҳии мустақил буд, ин фармони мутақаббиро на таҳқири нисбат ба шаъну шарафи шоҳонаи он шумурда шуд; аз ин рӯ мисриён, ки ба саҳтӣ ба ҳашм омада буданд, ба силоҳ даст бурданд. Қайсар дар ҷавоб гуфт, ки вай ба қувваи иродаи падари онҳо, Авлетес, амал кардааст, ки фарзандони худро зери васояти сенат ва мардуми Рум гузошта буд, ва тамоми он ҳокимият акнун ҳамчун консул дар шахси ӯ мутамарказ гардида буд; ва, ҳамчун васӣ, ӯ ҳақ дошт миёни онҳо ҳакамӣ намояд.

Ниҳоят ин масъала ба ҳузури ӯ оварда шуд, ва ҷонибдоронеро таъин карданд, то даъвои тарафҳои мухталифро ҳимоя намоянд. Клеопатра, ки аз заъфи он фатҳкунандаи бузурги Рум огоҳ буд, чунин доварӣ кард, ки зебоии ҳузури вай барои таъмин кардани ҳукм ба фоидаи ӯ аз ҳар ҳомие, ки наметавонист ба кор гирад, муассиртар хоҳад буд. Барои он ки бидуни ошкор шудан ба ҳузури ӯ бирасад, вай ба ҳилае, ки дар зер меояд, даст зад: Хештанро ба дарозо дар миёни бастае аз либосҳо ҷой дода, Аполлодорус, хизматгори сицилияи ӯ, онро дар порчае печонд, бо тасмае баст ва онро бар дӯшҳои Ҳеркулесмонанди худ бардошта, ба сӯи ҳучраҳои Қайсар равона шуд. Ӯ, иддао карда, ки барои сарлашқари румӣ ҳадияе дорад, аз дарвозаи қалъа ба дарун роҳ дода шуд, ба ҳузури Қайсар даромад ва он борро пеши пойҳои ӯ гузошт. Чун Қайсар ин бастаи

зиндаро кушод, инак, Клеопатраи зебо дар пеши ӯ истода буд. Ӯ аз ин ҳила ҳаргиз нохушнуд нагардид, ва, чун дорои хислате буд, ки дар 2 Peter 2:14 тасвир шудааст, ба гуфтаи Роллен, нахустин дидани чунин шахси бисёр зебо бар ӯ тамоми он таъсиреро гузошт, ки вай орзу дошт.

«Қайсар оқибат фармон дод, ки бародар ва хоҳар, мувофиқи мақсади васиятнома, тахтро муштарақан ишғол намоянд. Потинус, вазири аъзами давлат, ки асосан дар рондани Клеопатра аз тахт нақши муассир бозида буд, аз натиҷаи барқарор шудани вай метарсид. Бинобар ин ӯ оғоз кард, ки бар зидди Қайсар ҳасад ва душманӣ барангезад, бо он ки дар миёни омма талқин мекард, гӯё вай дар ниҳоят ният дорад ҳокимияти комилро танҳо ба Клеопатра бидиҳад. Ба зудӣ баъд аз ин ошӯби ошкор ба амал омад. Ахиллас, дар сари 20,000 нафар, пеш омад, то Қайсарро аз Искандария берун ронад. Қайсар нерӯи андакшумори худро бо маҳорат дар кӯчаҳо ва гулгаштҳои шаҳр ҷойгир карда, дар пас гардондани ҳамла ҳеч душворие наёфт. Мисриён кӯшиш карданд флоти ӯро nobуд созанд. Ӯ дар ҷавоб флоти онҳоро ба оташ кашид. Азбаски баъзе аз киштиҳои сӯхтаистода ба наздикии соҳил ронда шуданд, чандин бинои шаҳр оташ гирифт ва китобхонаи машҳури Искандария, ки қариб 400,000 чилдро дар бар мегирифт, nobуд гардид.»

«Чанг ҳарчи бештар таҳдидомез мегардид, Қайсар ба ҳамаи кишварҳои ҳамсоя барои ёрӣ муроҷиат фиристод. Аз Осиёи Хурд барои мадади ӯ флоти бузурге омад. Митридат бо лашкаре, ки дар Сурия ва Қилиқия ҷамъ оварда шуда буд, ба сӯи Миср равона шуд. Антипатри идумиягӣ бо 3,000 яҳудӣ ба ӯ ҳамроҳ гардид. Яҳудиён, ки ағбаҳои даромадгоҳ ба Мисрро дар ихтиёр доштанд, ба лашкар иҷозат доданд, ки бидуни монеа пеш гузарад. Бе ин ҳамкорӣ аз ҷониби онҳо, тамоми нақша ногузир ноком мешуд. Омадани ин лашкар натиҷаи муборизаро ҳал кард. Дар наздикии Нил чанги ҳалқунандае сурат гирифт, ки ба пирӯзии комили Қайсар анҷомид. Птолемей, ҳангоми кӯшиши фирор, дар дарё ғарқ шуд. Сипас Искандария ва тамоми Миср ба ғолиб таслим шуданд. Акнун Рум ба тамоми подшоҳии аслии Искандар ворид гардида, онро ба худ ҷазб карда буд.»

Бо «росткорон»-и ин матн, бегумон, яҳудиён дар назар дошта шудаанд, ки ба ӯ он кӯмакero, ки қаблан зикр гардид, расониданд. Бе ин, ӯ хатман ноком мешуд; вале бо он, ӯ дар соли 47 то милод Мисрро комилан ба қудрати худ мутеъ гардонид.

«“Духтари занон, ки вайро фасод мекунад.” Шаҳвате, ки Қайсар нисбат ба Клеопатра, ки аз вай як писар дошт, ба дил гирифта буд, аз ҷониби муаррих ҳамчун ягона сабаби даст заданаш ба чунин юриши хатарноке чун чанги Миср нишон дода шудааст. Ин боис шуд, ки ӯ дар Миср бисёр бештар аз он чи кораш тақозо мекард, бимонад, зеро шабҳои дарозро дар базму майгусорӣ бо он маликаи фосид сипарӣ мекард. «Аммо, — гуфт пайғамбар, — вай бар ҷониби ӯ нахоҳад истод, ва ба нафъи ӯ нахоҳад буд.» Баъдан Клеопатра худро ба Антоний, душмани Августуси Қайсар, пайваست ва тамоми қувваи худро бар зидди Рум ба кор бурд.»

«Ояти 18. Баъд аз ин ӯ рӯи худро ба ҷазираҳои мегардонад, ва бисёреро хоҳад гирифт; аммо як амир барои манфиати худ нанги аз ҷониби ӯ овардашударо хотима хоҳад дод; ва

ӯ онро, бе нанги худ, бар сари вай хоҳад гардонид.»

«Чанг бо Фарнак, подшоҳи Боспори Киммерӣ, билохира ӯро аз Миср дур кашид. «Ҳангоме ки ӯ ба ҷое расид, ки душман буд», — мегӯяд Прайдо, — «ӯ, бе он ки на ба худ ва на ба онҳо фурсате диҳад, дарҳол ҳамла овард ва бар онҳо комилан ғалаба кард; ва дар бораи он ба яке аз дӯстонаш бо ин се калима навишт: Veni, vidi, vici; омадам, дидам, ғолиб шудам». Қисми охири ин оят то андозае дар пардаи норавшанӣ пӯшида аст, ва дар мавриди татбиқи он ихтилофи назар вучуд дорад. Баъзеҳо онро ба давраи пештари зиндагии Қайсар нисбат медиҳанд ва гумон мекунанд, ки иҷрои онро дар низои ӯ бо Помпей меёбанд. Аммо воқеаҳои пешин ва баъдӣ, ки дар нубувват ба таври равшан муайян шудаанд, моро водор месозанд, ки иҷрои ин қисми пешгӯиро дар миёни ғалаба бар Фарнак ва марги Қайсар дар Рум, чунон ки дар ояти баъдӣ нишон дода шудааст, ҷустуҷӯ намоем. Таърихи муфассалтари ин давра мумкин аст воқеаҳоеро ошкор созад, ки татбиқи ин порчаро бидуни душворӣ равшан гардонанд.»

«ОЯТИ 19. Пас ӯ рӯи худро сӯйи қалъаи замини худ хоҳад гардонид; аммо хоҳад лағжид ва фуру хоҳад афтод, ва дигар ёфт нахоҳад шуд».

«Пас аз ин истило, Қайсар пораҳои охирини боқимондаи ҳизби Помпейро мағлуб кард: Катон ва Скипионро дар Африқо, ва Лабиенус ва Варро дар Испания. Ба Рум, яъне ба “қалъаи замини худ”, бозгашта, ӯ диктатори абадӣ гардонид шуд; ва чунон қудратҳо ва иззату иқромҳои дигар ба ӯ дода шуданд, ки дар амал ӯро ҳокими мутлақи тамоми империя гардониданд. Аммо набӣ гуфта буд, ки ӯ пешпо хоҳад хӯрд ва хоҳад афтод. Ин ибора мефаҳмонад, ки сукути ӯ ногаҳонӣ ва ғайричашидмодшт хоҳад буд, монанди шахсе, ки ҳангоми роҳ рафтан тасодуфан пешпо меҳӯрад. Ва ҳамин тавр, ин марде, ки панҷсад ҷангро ҷангидаву бурда буд, ҳазор шаҳрро гирифта буд ва як миллиону яксаду наваду ду ҳазор нафарро кушта буд, на дар ғалоғулаи ҷанг ва на дар соати низоъ, балки он гоҳ афтод, ки гумон мекард роҳи ӯ ҳамвор асту бо гулҳо пӯшида; ва он гоҳ ки хатар дур пиндошта мешуд; зеро, ҳангоме ки дар толори сенат бар тахти тиллоии худ нишаст, то аз дасти он маҷлис унвони подшоҳиро қабул кунад, ханҷари хиёнат ногаҳон ба дили ӯ расид. Кассий, Брут ва дигар ҳамдастон бар ӯ ҳучум оварданд, ва ӯ, бо бисту се захм сӯрохшуда, афтод. Ҳамин тавр, ӯ ногаҳон пешпо хӯрда афтод ва дигар ёфт нашуд, соли 44 то милод». Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 258–264.

Иҷрои таърихии Руми бутпараст (подшоҳи шимол), ки бар тахт барқарор карда шуд, таърихест, ки таърихи ба тахт нишастани Руми муосирро дар он иттиҳоди сечонибае, ки ҳангоми қонуни якшанбеи наздик ба вуқӯ мепаївандад, пешнамой мекунанд. Ин таърих ҳамчунин дар оятҳои сӣ то сию шаш намунавор нишон дода шудааст, ки муайян мекарданд кай папағӣ бори аввал дар соли 538 бар тахт гузошта шуд. Оятҳои шонздаҳ то нӯздаҳ, ва оятҳои сию як то сию шаш, ҳар ду болоравӣ ва сукути ниҳонии фоҳишаи Сурро ифода мекунанд. Он таърих ҳамчунин дар оятҳои панҷ то нӯҳ муаррифӣ шудааст, вақте ки нахустин подшоҳи шимол пас аз ғолиб омадан бар се минтақаи ҷуғрофӣ барқарор карда шуд. Баъд аз он ӯ бо подшоҳи ҷануб ба аҳднома даромад, вале аҳдномаро шикаст, ва дар ҷавоб подшоҳи ҷануб зарбаи марговар расонид, ва подшоҳи шимол дар асорати Миср мурд.

Оятҳои панҷум то нухум, оятҳои шонздаҳум то нуздаҳум ва оятҳои сиюм то сиюшашум се хатти нубувватиро фароҳам меоранд, ки дар оятҳои чилум то чилупанҷум ба иҷро мерасанд. Вақте ки хоҳар Уайт муайян намуд, ки «қисми зиёди таърихе, ки дар ин нубувват ба иҷро расидааст, такрор хоҳад шуд», ин дар воқеъ маънои онро дошт, ки тамоми боб оятҳои чилум то чилупанҷумро ба тасвир мекашад. Оятҳои бистум то бистудувум таваллуд ва марғи Масеҳро муайян мекунад ва ба ин васила замони охириро ҳам дар соли 1798 ва ҳам дар соли 1989 бо таваллуди Ё намояндагӣ менамоянд; сипас марғи Ё бар салиб 22 октябри соли 1844 ва қонуни якшанbero намояндагӣ мекард.

Ояти бисту сеюм иттиҳодеро миёни яҳудиён ва Рум, дар ҷараёни таърихи исёни Маккабиён, муайян мекунад. «Иттиҳод» дар он таърих бо санаҳои 161 то милод ва 158 то милод ифода шудааст. Таърихи Маккабиён як хатти дохилро намояндагӣ мекунад, ки оғози худро бо як «иттиҳод» миёни Рум ва яҳудиёни Маккабӣ меёбад, ки аз ҷониби яҳудиён оғоз гардида буд, ва дар ниҳоят бо он анҷомид, ки яҳудиён эълон карданд, ки ҷуз Қайсар подшоҳе надоранд. Ояти бисту сеюм, албатта, баъд аз оятҳои бисту як ва бисту ду меояд, ва ояти бисту як таваллуди Масеҳро муайян мекунад, ки замони нубувватию поён аст, ва ояти бисту ду салибро муайян мекунад, ки қонуни якшанbero намояндагӣ мекунад.

Дар салиб яҳудиён Қайсарро (Румро) ҳамчун подшоҳи худ шинохтанд, ва «иттиҳод»-и ояти бисту сеюм ба оғози интиҳоби яҳудиён барои хидмат ба Рум ишора мекунад, маҳз дар нуқтаи анҷоми эълони садоқати яҳудиён ба Рум. Поёни яҳудиён, ҷунон ки дар салиб намояндагӣ шудааст, бо оғози пайвастагии яҳудиён бо Рум пайравӣ мешавад.

Оятҳои бисту чорум то сиюм сесаду шаст солро тасвир мекунад, ки дар давоми он Руми бутпараст аз Ҷанги Актиум дар соли 31 то милод то интиқоли пойтахт аз Рум ба Константинопол дар соли 330 ба таври олист ҳукмронӣ мекард. Давраи сесаду шастсола намунаи ҳазору дусаду шаст солест, ки дар давоми он Руми папагӣ ба таври олист ҳукмронӣ кард, ва онҳо яққоя он давраро, ки аз ояти чилу якум оғоз мешавад, ва иттиҳоди сегонаеро, ки ҳангоми қонуни якшанбеи ба зудӣ фарорасанда ба вуҷуд меояд, то ба анҷоми муҳлати имтиёз ифода мекунад.

Ҳамаи хатҳои нубувватию таърих дар боби ёздаҳ бо шаш ояти охирини Дониёл ёздаҳ мувофиқат мекунад, аммо маҳз таърихи нубувватӣ аз замони охир дар соли 1989, ки дар ояти чилум тасвир шудааст, то қонуни якшанбе дар ояти чилу якум, ҳамон аст, ки «он қисми нубуввати Дониёл, ки ба рӯзҳои охир тааллуқ дорад». Таърихе, ки дар ояти чилум ҳолӣ гузошта шудааст, Ваҳйи Исои Масеҳ аст, ки ҳангоме ки вақт наздик мешавад, андаке пеш аз баста шудани муҳлати озмоиш, мӯҳраш кушода мегардад.

Мо ин омӯзишро дар мақолаи навбатӣ идома хоҳем дод.

«Мо аҳкоми Худо ва шаҳодати Исои Масеҳро дорем, ки рӯҳи нубувват аст. Дар Каломи Худо гавҳарҳои бебаҳо ёфт мешаванд. Онҳое ки ин Каломро меҷӯянд, бояд зехни худро соф нигоҳ доранд. Ҳеҷ гоҳ набояд ба иштиҳои фасодёфта дар ҳӯрдан ё нӯшидан таслим шаванд.

«Агар онҳо чунин кунанд, мағзи сар ошуфта хоҳад шуд; онҳо қодир нахоҳанд буд, ки фишори кофтани амикро таҳаммул намоянд, то маънии он чизҳоро, ки ба сахнаҳои хотимагии таърихи ин замин тааллуқ доранд, дарёфт кунанд.

«Ҳангоме ки китобҳои Дониёл ва Ваҳй беҳтар дарк карда мешаванд, имондорон таҷрибаи тамоми дигаргунаи динӣ хоҳанд дошт. Ба онҳо чунин манзараҳои дарвозаҳои кушодаи осмон ато хоҳад шуд, ки дил ва ақл аз он ҳислате мутаассир хоҳанд гардид, ки ҳама бояд онро парвариш намоянд, то он саодатеро, ки бояд мукофоти покдилон бошад, дарёбанд.

«Худованд ҳамаи онҳоро баракат хоҳад дод, ки бо фурӯтанӣ ва ҳалимӣ хоҳанд кӯшид то он чиро, ки дар Ваҳй ошкор шудааст, дарк намоянд. Ин китоб он қадар матлаберо дар бар мегирад, ки саршор аз ҷовидонист ва пур аз ҷалол аст, ки ҳамаи онҳое ки онро меҳонанд ва бо ҷиддият меҷӯянд, он баракатро дарёфт мекунанд, ки барои онҳое аст, “ки суҳанони ин нубувватро мешунаванд ва он чиро, ки дар он навишта шудааст, риоят мекунанд.”»

«Аз омӯзиши Ваҳй як чиз албатта фаҳмида хоҳад шуд — ин ки иртиботи миёни Худо ва қавми Ё наздик ва қатъист.

«Пайванди аҷибест миёни коиноти осмон ва ин ҷаҳон дида мешавад. Он чизҳое ки ба Дониёл ошкор гардида буданд, баъдтар бо ваҳйе, ки ба Юҳанно дар ҷазираи Патмос дода шуд, такмил ёфтанд. Ин ду китоб бояд бодикқат омӯхта шаванд. Дониёл ду бор пурсид: “То поёни замон ҷӣ қадар вақт хоҳад буд?”»

«“Ва ман шунидам, вале нафаҳмидам; пас гуфтам: эй хоҷаи ман, анҷоми ин чизҳо ҷӣ хоҳад буд? Ва Ё гуфт: бирав, эй Дониёл; зеро ин суҳанон то вақти охир баста ва мӯҳр зада шудаанд. Бисёре пок хоҳанд шуд, ва сафед гардонида хоҳанд шуд, ва озмуда хоҳанд шуд; аммо шарирон шарорат хоҳанд кард; ва ҳеҷ яке аз шарирон нахоҳад фаҳмид; лекин хирадмандон хоҳанд фаҳмид. Ва аз вақте ки қурбонии доимӣ бардошта шавад, ва макрӯҳи харобисоз барпо гардад, як ҳазору дусад навад рӯз хоҳад буд. Хушо касе ки интизор шавад, ва ба як ҳазору сесад сию панҷ рӯз бирасад. Аммо ту то анҷом роҳи худро бирав; зеро ту ором хоҳӣ гирифт, ва дар охири рӯзҳо дар қуръаи худ хоҳӣ истод.”»

«Шери қабилаи Яҳудо буд, ки китобро кушод ва ба Юҳанно ваҳйи он чиро дод, ки дар ин рӯзҳои охир бояд бошад.

«Дониёл дар ҳисси худ истод, то шаҳодати худро, ки то замони охир мӯҳр зада шуда буд, ба ҷо оварад, вақте ки паёми ғариштаи аввал бояд ба ҷаҳони мо эълон карда мешуд. Ин масъалаҳо дар ин рӯзҳои охир аҳамияти бепоён доранд; аммо дар ҳоле ки “бисёре пок карда хоҳанд шуд, ва сафед гардонида хоҳанд шуд, ва озмуда хоҳанд шуд”, “бадқирдорон бадӣ хоҳанд кард; ва ҳеҷ яке аз бадқирдорон нахоҳад фаҳмид”. Ин ҷӣ қадар дуруст аст! Гуноҳ поймол кардани шарияти Худост; ва онҳое ки нурро дар бораи шарияти Худо қабул намекунанд, эълони паёмҳои ғариштаи яқум, дуҷум ва сеҷумро нахоҳанд фаҳмид. Китоби Дониёл дар ваҳй ба Юҳанно кушода мешавад ва моро ба сӯи сахнаҳои охири таърихи ин замин пеш мебарад.»

«Оё бародарони мо дар хотир хоҳанд дошт, ки мо дар миёни хатарҳои рӯзҳои охир
зиндагӣ мекунем? Ваҳйро дар иртибот бо Дониёл бихонед. Ин чизҳоро таълим диҳед».
Testimonies to Ministers, 114, 115.